

KarantÉN

*A Z generáció pandémia alatti élményeinek
kutatása Bo Burnham Inside című
filmjén keresztül*

BOB420
2023. 01. 09.

Tartalomjegyzék

Rezümé	3
1. Bevezetés.....	4
2. Elméleti áttekintés	6
2.1. A stand-up komédia és a humor	6
2.1.1. <i>A stand-up definíciója.....</i>	<i>6</i>
2.1.2. <i>A stand-up és a humor társadalmi jelentősége.....</i>	<i>6</i>
2.1.3. <i>A humor pszichológiai funkciói</i>	<i>7</i>
2.2. A Z generáció	8
2.2.1. <i>A pandémia pszichés hatása</i>	<i>8</i>
2.2.2. <i>A nemzedék jellemzői.....</i>	<i>8</i>
3. Bo Burnham karanténnaplója	10
3.1. Út az Inside megjelenéséig	10
3.2. A film kiadása és fogadtatása	11
3.3. Saját filmelemzés	12
4. Kutatás.....	15
4.1. A kutatás célja.....	15
4.2. Kutatási körülmények és módszerek.....	15
4.3. A kutatási eredmények ismertetése	17
4.3.1. <i>Előismeretek feltárása</i>	<i>17</i>
4.3.2. <i>A film befogadásának vizsgálata</i>	<i>18</i>
4.3.3. <i>A járvány mentális terhei.....</i>	<i>20</i>
4.3.4. <i>Változások a digitális eszközhasználatban</i>	<i>21</i>
5. Összefoglalás	23
Hivatkozások.....	24
Mellékletek	27

Rezümé

2020 elején a COVID–19-járvány világszerte, szinte egyik pillanatról a másikra borította fel életünk addig megszokott rutinját. Ebben a sötét és megrázó időszakban, teljesen egyedül forgatta le, majd szerkesztette meg Bo Burnham, amerikai előadóművész *Inside* (2021) című filmjét. Az exkluzívan a Netflix felületén debütáló alkotásban a stand-up komédiát újraértelmezve Burnham saját életén keresztül szemlélteti a házi karanténban töltött mindennapok igen hullámszerű hangulatát. Munkásságára jellemző zenés stílusát egyedi formai megoldásaival ötvözve egy különleges másfél órának lehetünk tanúi, amelyet megnézve a néző azt sem tudja, hogy inkább sírni vagy nevetni van-e kedve. Ez a film, és saját karanténban töltött mindennapjaim együttesen inspiráltak arra, hogy kutatásom céljaként megvizsgáljam, a korosztályom, azaz a Z generáció tagjai mennyire tudnak azonosulni az *Inside*-ban szereplő jelentekkel és érzelmekkel. Vajon az eltérő szociokulturális háttérű fiatalok karanténélménye mennyire egyezik meg Bo Burnhaméval, valamint egymással? Dolgozatomban előzetes elméleti információkat gyűjtve, különböző szakirodalmi források alapján kitértem a humor tudományos megközelítésére, és az említett nemzedék legfőbb ismeretőjegyeinek bemutatására is. A téma alaposabb megértését rövid filmelemzéssel támasztottam alá. Ezután egy kérdőívet tölttettem ki a világ hat különböző országában élő fiatallal, melyekkel a filmmel való kapcsolatukat és a karantén alatti szokásaikat, valamint mentális állapotukat vizsgáltam. A kutatási alanyok életkora 18 és 24 év között mozgott. Módszerként nyílt kérdéseket és skálákat tartalmazó, angol nyelvű kérdőívet alkalmaztam. Az egyes kérdésekre kapott válaszok elemzéséből született rövid konklúzióimat kifejtettem, melyeket esetenként egy-egy idézettel és kiegészítő tanulmányokkal támasztottam alá. Vizsgálódásom során a válaszok hasonlóságából arra a végső következtetésre jutottam, hogy az adott mű (*Inside*) hűen tükrözi a Z generáció pandémia alatti élményeit. Ez abból a szinte megegyező élethelyzetből adódik, amelyet a vírus terjedése és a járványügyi korlátozások együtt hoztak létre, földrajzi elhelyezkedéstől függetlenül. Ráadásul kutatásom arra is fényt vetít, hogy ezt az időszakot mennyire negatívan és magányosan élte meg az említett korosztály. Dolgozatom zárásaként pedig kutatásom korlátairól, valamint esetleges jövőbeli hasznosságáról ejtek pár gondolatot.

1. Bevezetés

Amennyiben 2019 elején valaki azt állítja, hogy egy világméretű pusztítás veszi kezdetét egy éven belül, valószínűleg azt gondoltam volna, hogy túl sok disztópikus, borúlátó sci-fit nézett meg. Mégis történt egy olyan váratlan esemény, mely alapjaiban borította fel életünk addig megszokott rendjét.

2019 decemberében Kínában a koronavírus okozta megbetegedéssel kezdetét vette a COVID-19-járvány, amelyet 2020 márciusában az Egészségügyi Világszervezet (WHO) pandémiának, azaz világjárványnak minősített. A vírushelyzet rendkívül gyorsan eszkalálódott. A megbetegedések és a halottak számának rohamos emelkedésével az országok egymás után vezettek be korlátozásokat. Életterünk érezhetően napról napra szűkült, először országhatárok, majd a karantén miatt a négy fal közé. A magyar nyelv értelmező szótára szerint a vesztegár, vagyis a karantén olyan *„hatósági rendelkezés, tilalom, amely szerint valamely járványos vidékről jövő embernek (...) a járvány megelőzése végett meghatározott ideig orvosi megfigyelés alatt kell maradnia, s ezalatt nem hagyhatja el az erre kijelölt, körülhatárolt területet, illetve tábort, épületet”* (Bárczi & Országh, 1959– 1962). A koronavírus-járvány alatt a szó új értelmet nyert, hiszen az önkéntes otthoni elkülönülést is így nevezték, amelyet a megfertőződés elkerülése miatt választottak egyre többen.

Ebben az élethelyzetben, a „négy fal között” született Bo Burnham *Inside* (2021) című filmje, amely mint egy időkapszula zárta magába a 2020-as karanténélményt. Én az *Inside*-ről a közösségi médiában, pontosabban a TikTokon hallottam először. Számos, a művel kapcsolatos videóval találkoztam, amelyeket velem egykorú felhasználók tettek közzé. Ezek a posztok felkeltették érdeklődésemet a film iránt, ezért úgy döntöttem, hogy – a bemutatója után közel egy hónappal – megnézem. Rengeteg érzés kavargott bennem, egyrészt szemben találtam magam a vírushelyzet alatti gondolataimmal és frusztrációimmal, másrészt mégis rendkívül jól szórakoztam.

A szakdolgozatom témaválasztását illetően az eddig leírt események együttesen játszottak közre. Mivel az *Inside* a COVID-19-járvány alatti életről számol be Bo Burnham specifikus nézőpontján keresztül, kutatásom során célom megvizsgálni, hogy a Z generáció mennyire tud ezekkel a megjelenített élményekkel és érzelmekkel azonosulni. A téma- és címválasztás kapcsán motivált, hogy az említett korcsoport tagja vagyok és személyesen

tapasztaltam milyenek voltak a mindennapok ebben a traumatikus időszakban, amelynek hatásait még napjainkban is érezhetjük.

Dolgozatomat öt fő részre tagoltam. A bevezetést követően szakirodalmi forrásokra támaszkodva bemutatom a stand-up komédia, valamint a humor társadalmi jelentőségét, kitekintve pszichológiai funkcióira is. Ezután egy amerikai kutatás eredményeit foglalom össze, amely a Z generáció járvány alatti mentális állapotát vizsgálja. Majd ismertetem az említett korosztály legfőbb jellemzőit. Ezek az információk a téma mélyebb megértését segítik elő. Az elméleti áttekintés után Bo Burnham munkásságát részletezem, amelyet saját filmelemzésem követ. Ennek során arra törekszem, hogy rövid áttekintést nyújtsak, összefoglalva az Inside sajátosságait. A negyedik fejezet saját kutatásomon alapul, korcsoportom különböző országokból származó, véletlenszerűen kiválasztott tagjait kérdeztem a filmmel, valamint a 2020-as tapasztalataikkal kapcsolatban. A beérkezett válaszokat elemzem, emellett a kitöltőktől származó személyes gondolatokat idézek. A nyílt kérdésekből álló kérdőívvel való kutatást kvalitatív megközelítés vezérelte, azonban kvantitatív módszereket is alkalmaztam. A vizsgált alanyokat tekintve a mintavétel rétegezett volt. A kutatási alanyok földrajzi megoszlásával igyekeztem ellensúlyozni az életkorból fakadó homogenitást. Végezetül pedig összefoglalom kutatásom eredményeit, ezáltal választ adva az általam vizsgált kérdésre. A szakdolgozat megszületéséhez a szakirodalmon, Bo Burnham filmjén és kérdőívemen túl az interneten olvasott cikkek, filmkritikák, valamint tanulmányaim során megszerzett ismeretek is segítségemre voltak.

2. Elméleti áttekintés

2.1. A stand-up komédia és a humor

2.1.1. A stand-up definíciója

A stand-up komédiára nehéz egyértelmű definíciót találni. A legegyszerűbb megfogalmazás: „*A stand-up komédia (a közönség és) egyetlen álló előadó találkozása, aki komikusan viselkedik és/vagy vicces dolgokat mond közvetlenül a közönségnek, amelyhez nem használ sok jelmezt, kelléket, díszletet vagy drámai eszköz*”¹ (Mintz, 1985, p. 71). Ám a stand-up komikusok ennél sokkal szabadabban értelmezve a műfajt a humornak egy felettébb változatos kifejezési formáját alkották meg, amely a definíció kiterjesztését is szükségessé tette. Találkozhatunk énekes, táncos és egyéb kifejezetten teátrálisnak mondható, kellékeket használó produkciókkal és performanszokkal. Már nem köthetjük kizárólagosan a színpadhoz sem, amely korábban meghatározó jellemzője volt.

2.1.2. A stand-up és a humor társadalmi jelentősége

A stand-up már kezdettől fogva a popkultúra szerves részét képezi. Ahogy a humor, úgy a stand-up komédia alkalmazkodott egyes tömegműfajok térnyeréséhez, és a rádióban, majd a televízióban is megjelent (Mintz, 1985, p. 72). Napjainkban az internet ad teret a műfaj még szélesebb megjelenési módjaihoz. Bárhol és bármikor elérhetünk különféle szórakoztató tartalmakat, legyen szó egy podcastról, egy pár másodperces videóról vagy egy filmről. A technológia fejlődése a feltörekvő előadóknak is kedvez a gyártást illetően. Bárki, szobájából ki sem mozdulva rögzítheti és megoszthatja vicceit plusz anyagi ráfordítás nélkül. A pandémia alatt ezek az alternatív módok még inkább előtérbe kerültek a klubok limitált kapacitása és teljes zárlata miatt. Pedig a stand-up kifejezetten közönség-függő műfaj, így rendkívül fontos szerepet tölt be a nézők jelenléte és visszajelzései (Mintz, 1985, pp. 78–79). Éppen ezért számos előre felvett vagy élőben közvetített performansz tartalmazza a közönség reakcióját. Az internet viszont lehetővé tette, hogy a kérdésekre adott válaszok és egyéb reakciók személyes jelenlét nélkül visszajussanak az előadókhöz. A különböző közösségi

¹ „*Standup comedy would describe an encounter between a single, standing performer behaving comically and/or saying funny things directly to an audience, unsupported by very much in the way of costume, prop, setting, or dramatic vehicle*” (Mintz, 1985, p. 71)

platformokon és virtuális fórumokon a közönségnek alkalma nyílik az interakciókra. Gondolataikat megoszthatják, megvitathatják egymással, valamint tovább is gondolhatják azokat, például mémek készítésével.

A Netflixen található stand-up tartalmak nemcsak egyszerűen nagy tömeg számára, de világszerte elérhetőek, így közönségük globálissá és sokkal fragmentáltabbá válik. Ezzel szemben egy helyi klubban való fellépéskor a nézők identitása viszonylag homogén. Így az előadó előre be tudja határolni, hogy mivel készüljön, hiszen a hasonló identitás hasonló reakciót eredményez. Ez onnan ered, miszerint a humor (és megítélése) társadalmi és kulturális jelenség. Teret ad normák kifejezésére, azonban konfrontálhatja és ezzel együtt meg is változtathatja őket (Mintz, 1985, p. 80). Peter Farb, amerikai antropológus a humort a nyelvhez hasonlítja, mert mindkettőt „*egy bizonyos szociokulturális rendszer tagjaiként sajátítunk el*”² (1981, p. 763). Csoportformáló erejét hangsúlyozta, mivel a vicc mindig elkülöníti azokat, akik a viccen nevetnek és szolidaritást alakít ki közöttük. Ezt több tanulmány alátámasztja, a humor ténylegesen előidézi és megerősíti a közösség érzetét egyes csoportok tagjai között. Henri Bergson híres esszéjében összefoglalta: „*Nevetésünk mindig egy csoport nevetése*”³ (1911, p. 5a). A francia filozófus több művet is írt a nevetés és a humor szociális beágyazottságával kapcsolatban, miként megegyező élethelyzetekre reagál.

2.1.3. A humor pszichológiai funkciói

A humornak kiemelt pszichológiai jelentősége van. Kutatások bebizonyították, hogy a nevetés számos negatív emóció csökkentésében segít, így remek stresszkezelő módszer (Scott et al., 2014, p. 3). A pszichoanalízis úttörője, Freud vizsgálódásának is tárgya volt a humor alkalmazása azokban a helyzetekben, amelyekre az emberek általában haraggal vagy félelemmel reagálnának (1905, pp. 134, 233). Úgy vélte, mint legmagasabb fokú védelmi mechanizmus, a humor által az emberek az őket érő elfojtott negatív impulzusokat átfordíthatják valami élvezhetővé. Éppen ezért vannak, akik traumatikus események hatására – akár csak az elmúlt két év történései – viccet űznek saját szorongásaikból és félelmeikből, valamint előszeretettel keresik az ilyen típusú szórakoztató tartalmakat. Mindez pedig a társadalom kohézióját erősíti.

² „*being acquires simply by being a member of a particular sociocultural system*” (Farb, 1981, p. 763)

³ „*Our laughter is always the laughter of a group*” (Bergson, 1911, p. 5a)

2.2. A Z generáció

2.2.1. A pandémia pszichés hatása

A fiatalok pandémia alatti mentális állapotát vizsgálva számos pszichológiai kutatás született. Ezek az elmúlt két évben a világ szinte minden tájára kiterjedtek. Mivel szakdolgozati kutatásom célcsoportját Z generációs fiatalok alkotják, ezért kiemelném a The Associated Press-NORC Center for Public Affairs Research által tavaly decemberben kiadott amerikai kérdőívének erre vonatkozó eredményeit. A tanulmány az MTV (amerikai zenei televíziós csatorna) finanszírozása által jött létre. A felmérésben összesen 3764 fő vett részt 2021. szeptember 1–19. között. Életkoruk 13 és 56 év között mozgott. A résztvevők közül 2638 fiatal bevonásával létrejött kutatás kimutatta, hogy a többi generációhoz képest még mindig a Z generáció, azaz a 13 és 24 év közöttiek a pandémia okozta stressz legnagyobb elszenvedői. A mindennapok rutinjának változása ezt a – zömében tanulók alkotta – korcsoportot érintette leginkább. A kitöltők közel fele nyilatkozta, hogy nehezebbé vált a szórakozás és mentális egészségük, boldogságuk megőrzése. A tanulás mellett a fiatalok az idősebb korosztályokhoz viszonyítva sok szabadidővel rendelkeznek, amelyben kiemelt jelentőséggel bír a korcsoporttal eltöltött idő és a kikapcsolódás. Ám a vírushelyzet miatti lezárások és a távolléti oktatás együttes bevezetése egyszerre nehezítették meg mindkét téren helyzetüket. A járvány kitörése óta lassan két év telt el. Napjainkban sokukat már a továbbtanulás vagy a teljes munkaidős állásban való elhelyezkedés kérdése foglalkoztatja, amely az elmúlt évek eseményeiből adódóan még inkább kilátástalanná vált. Mindemellett a klímaváltozás fenyegetése ugyancsak egyre számottevőbb tényező jövőjük kapcsán.

2.2.2. A nemzedék jellemzői

A Z generáció világnézetét már a járvány kitörése előtt számos területen aggodalom jellemezte. A 2000-es évek elején felnőve egy rendkívüli sebességgel változó világba csöppentek: terrorizmus, migráció, globalizáció, digitalizáció, gazdasági válság, éghajlatváltozás és ezek mellett a koronavírus világjárvány. Mivel az említett fiatalok kora gyermekkoruktól kezdve együtt nőttek fel a digitális technológiákkal, ezért „digitális bennszülöttekként”⁴ is szokták emlegetni őket (Prensky, 2001, p. 1). Ez rengeteg lehetőséget

⁴ „digital natives” (Prensky, 2001, p. 1)

teremtett számukra az élet minden területén, azonban manapság sokan a technológia és főként a közösségi oldalak használatának negatív hatásától és a szóban forgó nemzedék elmagányosodásától tartanak. Így internet- és okoseszközhazsnálatuk vizsgálata gyakori kutatási területté vált. Az internet és a fejlett távközlés lehetővé tette azt is, hogy folyamatosan naprakész információval rendelkezzenek arról, hogy mi történik a világban. Ez a széleskörű tájékozottság és korunk társadalmi változásai együtt hozták létre a Z generációt.

Ebben a korosztályban fontos szerepet tölt be a diverzitás. Az Amerikai Egyesült Államokban készült Pew Research Center 2018-ban publikált kutatása kimutatta, hogy etnikailag és faji szempontól ez az eddigi legsokszínűbb generáció, amelynek majdnem a fele (48%) színes bőrű közösségekből származik (p. 3). Az egy évvel később készült felmérésük arra is rávilágított, hogy a diverzitáshoz elfogadás párosul, mind a faji és etnikai származást, mind a szexuális irányultságot illetően (p. 11). Fiatal koruk ellenére jellemző rájuk az aktív cselekvés. Az őket érintő aggodalmaknak hangot adnak, problémáik ellen nyíltan, együttesen kiállnak, amely nagy tudatosságra vall (Rue, 2018, pp. 7–9). Mindehhez nélkülözhetetlen a közösségi média, ahol akár a világ másik felén zajló eseményekről tájékozódhatnak, álláspontunkat kifejezhetik. Ezért gyakori a virtuális térben zajló aktivizmus, ezt a jelenséget én is számos alkalommal tapasztaltam különböző társadalmi- politikai események kapcsán, például adománygyűjtések, petíciók és egyéb online kampányok formájában.

3. Bo Burnham karanténnaplója

3.1. Út az Inside megjelenéséig

Robert Pickering "Bo" Burnham 1990-ben született amerikai stand-up komikus, előadóművész, színész és filmrendező. Sikerét az internetnek köszönheti, karrierje YouTube-ra feltöltött humoros, maga által írt és szerzett dalokkal kezdődött 2006-ban. A futótűzként terjedő, milliós kattintásokat generáló videókat számos felkérés követte, 2009-ben első stúdió albumjával debütált. Az igazi áttörést egy évvel később hozta el számára a bostoni House Of Bluesban rendezett stand-up estje, amelyet egyre több fellépés követett. A New York-i előadását rögzítette és kiadta albumon. Azonban növekvő sikere egyre súlyosbodó pánikbetegséget és szorongást eredményezett, mentális problémáiról 2015-ben a Make Happy nevű turnéján számolt be először. A Make Happy volt egyben az utolsó önálló estje, amely a Netflixre is felkerült Burnham visszavonulása előtt. Az előadó öt éven keresztül mellőzte a fellépéseket, a stand-upot pedig Hollywoodra cserélte. A nemzetközileg elismert Sundance fesztiválon debütált első saját rendezésű filmje a Nyolcadik osztály (2018), valamint a számos kritikai elismerést (Oscar, Golden Globe, BAFTA) begyűjtő Ígéretes fiatal nő (2020) című filmdráma egyik főszereplőjeként is láthatjuk. 2021 áprilisában megtörve a csendet, bejelentette visszatérését előadói gyökereihez, amely remek döntésnek bizonyult. Beharangozó tweetjében egy rövid videóelőzetes mellett ekképp számolt be: *“sziasztok. készítettem egy új különkiadást. én forgattam, egyedül, stáb és közönség nélkül, az elmúlt év során. már majdnem kész. remélem, hogy tetszeni fog nektek.”*⁵ Burnham stand-up pályafutásának sikeréhez az internet adta lehetőségeken kívül sajátos előadásmódja is hozzájárult. Zenés stílusát, amely az áttörést elhozta számára mai napig megtartotta. Előadásait dalok és köztük hallható rövid szöveges blokkok jellemzik. Különböző színpadi világításokkal és hangeffektusokkal kísérletezik, performanszait egyedi fény és hangjátékkal kíséri. Sajátos formai megoldásain kívül tartalmilag ugyancsak rendkívül sokszínű. Sebezhetősége felvállalásával sokak által stigmatizált területeket érint. A könnyedebb hangvételű témák mellett gyakran szerepelnek aktuális társadalmi problémák (rasszizmus, szexizmus stb.), valamint mentális gondjairól egyaránt őszintén beszél.

⁵ „hi. i made a new special. it was filmed by me, alone, without a crew or an audience, over the course of the past year. it is almost finished. i hope you like it.” (Burnham, 2021)

3.2. A film kiadása és fogadtatása

Mindez Burnham nagy visszatéréseként jelzett, tavaly májusban a Netflixen exkluzívan megjelent filmjéről, az *Inside*-ről is elmondható. Ebben az alkotásában az említett elemeket egy új szintre emelte, mivel ezt a filmet – mint a tweetben beszámolt – teljesen egyedül, egyszemélyes stábként, közönség nélkül alkotta meg. A szövegírástól a dalszerzésen keresztül egészen a díszlettervezésig, operatőri- és utómunkákig egymaga hozta létre. Ennek egyik fő oka, hogy a pandémia egészen új megoldásokat eredményezett 2020-ban a filmkészítést illetően. A kiszámíthatatlan lezárások miatt az egyre szűkülő élettér és a vírus gyors terjedése szinte ellehetetlenítette a kasszasikert jelentő mozifilmek forgatását. A kis stábokkal dolgozó független filmesek az így keletkezett piaci rést kihasználva előtérbe kerültek. Megpróbálták minél gyorsabban, minél kevesebb ember bevonásával dolgozni. A koronavírus járvány a kiadást illetően is megváltoztatta a filmipart. A mozik ideiglenes bezárása a megjelenő címeket az online térbe száműzte. Ez a streaming platformoknak jelentős forgalomnövekedést eredményezett, a különböző szolgáltatók pedig egymással versengve próbálták a megjelenő filmek és sorozatok kizárólagos eléréshez a jogot megszerezni. Az *Inside-on* keresztül mind megnyilvánulnak ezek a vírushelyzetből származó jelenségek. A film tematikáját tekintve, és születésének módja szempontjából is a Covid-korszak lenyomata. A Netflix nyújtotta előnyök által számos nézőnek ez volt az első találkozása Bo Burnhammal, hiszen a feliratozásnak köszönhetően világszerte elérhetővé vált a film.

Az internetes köztudatba is berobbant a különböző közösségi platformok által. A mémek mellett a filmből dalrészleteket felhasználó – egyre nagyobb felhasználói réteggel rendelkező – TikTokra posztolt videók egyaránt hozzájárultak a népszerűsítéséhez, több milliós nézettséget generálva. Az IMDB felületén 10-ből 8,6 a súlyozott átlaga több mint 49 ezer felhasználói értékelés alapján. A filmkritikusok körében is egyöntetű elismerő recepció követte megjelenését, számos rangos portál pozitívan számolt be az *Inside*-ről, 5 csillagra értékelve azt. Több ilyen kritikában közös jellemző volt Burnham stand-up komédiához való nem-tradicionális hozzáállásának, valamint a képi eszközök használatának a méltatása. A pandémia esszenciájának megörökítése is kiemelt fontosságot kapott. A *The Daily Beast* popkulturális portál ekképp fogalmazott: „Az *Inside* a tökéletes írásjel a nagy karantén televíziós élményéhez. Egyszerre felkiáltójel, kérdőjel és pont létünk őrzője, szomorú és

paradigmaváltó időszakához”⁶ (Pagliery, 2021). A filmvilág rangos kitüntetései közül 6 Emmy-díj jelöléséből hármat elnyert: „Kiemelkedő Varieté”, „Különkiadás Forгатókönyve és Rendezése”, valamint „Zenei Rendezése”. Burnham munkáját a zeneipar is elismerte. A filmben szereplő zeneszámokból összeállított Inside (The Songs) című album 2021. június 10-én vált elérhetővé exkluzívan a zenei streaming platformokon. Kiadása után 19 hétig szerepelt a Billboard 200, legtöbbet eladott albumokat felsorakoztató listáján és még a legjobb 10-be is bejutott eladásai és streaming adatai alapján. Az amerikai National Academy of Recording Arts and Sciences pedig két Grammy-jelöléssel jutalmazta. Ebből egyet elnyert a filmben elhangzó All Eyes On Me című zeneszámmal a „Legjobb Vizuális Média Számára Írt Dal” kategóriában. A film egyéves évfordulója alkalmából Bo Burnham – a rajongók nagy örömeire – YouTube-csatornájára feltöltötte a THE INSIDE OUTTAKES című videót, amely 63 percnyi kivágott jelenetet tartalmaz. Azonban fontosnak tartom megemlíteni, hogy szakdolgozatomban kizárólagosan az eredeti művel foglalkozom, amely 2021. május 30-án vált elérhetővé a Netflix felületén.

3.3. Saját filmelemzés

Az Inside egy 87 perces érzelmi hullámvasútra ültet bennünket anélkül, hogy egyetlen egy szereplőnél többet mutatna és a történet egy szobából kimozdulna. A cím magyarra fordítva “Benn”, amely a cselekmény helyszínének jelölésén túl egy mélyebb, metaforikus jelentéssel is bír. Egyrészt utal a karanténra és a koronavírus miatt bevezetett fizikai korlátozásokra és lezárásokra, másrészt az izolációból fakadó lelkiállapotra. Úgy gondolom, hogy a nézők tűréshatárát súrolva mozog a szórakoztató és lelombozó, zavarba ejtő és lenyűgöző végpont között, megörökítve a pandémia idején érzett emóciók és gondolatok széles skáláját. Mint már említettem, nem csupán érzelmi és tartalmi (akárcsak Burnham régebbi munkáit), hanem rendkívüli formai sokszínűség jellemzi. Legyen szó a kamera beállításokról, fény- és eszközhasználatról, az utómunkáról vagy a kreált dallamok szövegéről és hangszereléséről. A stand-up komédiának egy teljesen újraértelmezett filmes formájaként tekinthetünk az Inside-ra. Ám hogyan töltheti be kiemelt szerepét a közönség, ha a filmben Bo Burnham az egyedüli szereplő... vagy mégsem? Az utolsó jelenetben egy közönséget imitáló tapsvihart hallhatunk,

⁶ „Inside is the perfect punctuation on the grand quarantine TV experiment. It's at once an exclamation point, a question mark, and an ellipsis to a maddening, sad, and paradigm-shifting time of our existence” (Pagliery, 2021)

amely a stand-up hagyományos előadásmódjára emlékeztet bennünket. Itt ez egy utólagosan beszerkesztett, mesterségesen létrehozott hangeffektus. Viszont egyedülléte ellenére végig – akárcsak egy videó naplót venne fel – egy elképzelt közönséget szólít meg, hozzánk, a film nézőihez beszél. Olyan mintha mi is beavatottak lennénk és Burnham végig ki-kiszólítva várná visszajelzésünket annak tudatában, hogy senki sem tud neki rögtön válaszolni. Számos kérdést is feltesz, például azt, hogy élvezzük-e műsort vagy szabad-e egyáltalán egy ilyen nehéz időszakban viccelődni? Bennünk feltételezhetően minderre megfogalmazódnak válaszok, hiszen azáltal, hogy megtapasztaltuk, milyen az élet a pandémia idején, akarva-akaratlanul szereplőkké váltunk. Az előadó és közönség közti interakciók színterét a színpad helyett az internet testesíti meg.

Tartalmát tekintve a filmet két részre lehet bontani. Az Inside első része a karantén alatti mindennapokat és főként az internetes tevékenységeket helyezi a középpontba. Míg a második szakasz inkább Bo Burnham lelkivilágára és a művész- és magánemberi lét által előidézett frusztrációkra helyezi a hangsúlyt. Visszautalva a leírtakra az Inside kifejezés a helyszínre is utal, amely Burnham egyszobás vendégházát jelenti. Azonban ez a lakás sokkal inkább hasonlít egy kellékekkel teledobált stúdióhoz, mint egy átlagos szobához. Ez azt az érzést kelti a nézőkben, mintha a teljes kreatív alkotási folyamatba betekintést nyernénk, miközben mindez csak konstrukció. Bármennyire bennfentesnek hisszük magunkat, a látható jelenetek mind Burnham döntéseinek tudatosan felvett és megszerkesztett eredményei. A körülötte lévő káosz és a különböző jelenetek megkreálásához hozzáfűzött megnyilvánulásai igen személyesnek és őszintének tűnhetnek, ám azzal a ténnyel tisztában kell lennünk, hogy ez nem egy dokumentumfilm. Folyamatosan fennáll a kétely, hogy a látvány, teljes egészében csupán egy remek művészi alakítás. Mellesleg feltételezhetően az is igaz, hogy Burnham nem élt teljes izoláltságban, minden emberi kontaktust elvetve, a vendégház elhagyása nélkül egy éven keresztül. Ez is azt a feltevést támasztja alá, hogy az Inside-ban látottak egy konstruált magányt örökítenek meg. Mindezek ellenére sem mondanivalója, sem valósághűsége nem válik kevésbé hitelessé. Hiszen korunk és főként a pandémia társadalmát általánosan érintő problémákból és élethelyzetekből inspirálódva, szkeccsekbe és dalokba építve mutatja be a 2020-as mindennapokat. A fülbemászó dallamok mellett a film a nézői figyelmet vizuális világával ragadja meg igazán. Különböző kellékek és filmtechnikai megoldások tárházával él. Például játszik a képkivágások váltakozásával, láthatunk a szobát teljesen magába foglaló totálokat, de egészen közeli premier plánokat is. A fények és a

világítás használata is rendkívül izgalmas, a természetes fény mellett lámpákat, színes LED paneleket és projektorokat használ különböző érzelmek és témák mélyebb kifejtéséhez. Számomra az egyik legbravúrosabb megoldás a film elején lévő Content című szám alatti effektus volt, amelyet Burnham saját fejére fogatott lámpa fénysugarának egy plafonra szerelt diszkógömbre való irányításával ért el. Továbbá érdekes, amikor egy széken vagy zongoránál ül többször alkalmaz reflektorfény-szerű megvilágítást, vagyis önmagát, mint előadót egy erős kör alakú fénnel emeli ki, a szoba többi részét pedig teljesen elsötétíti. Ez színpadi előadások jellemző világítási technikája. Alkalmazásával Burnham egy tradicionális előadás látszatát próbálja kelteni, valamint utal eddigi karrierútjára. Rengeteg egyéb kreatív eszközzel dolgozik a film során, és úgy gondolom, ha valaki nem kifejezetten fogékony Bo Burnham humorára, abban az esetben is egy audiovizuális élménynek lehet tanúja.

4. Kutatás

4.1. A kutatás célja

Az eddig leírtakból kiindulva érdekesnek tartom elemezni a humor értelmezését a napjainkban tapasztalható világméretű társadalmi probléma kapcsán egy szociokulturálisan sokszínű közönség – a Netflix piaca – közegében. Kutatásom során a világ különböző pontjairól származó Z generációs, 18 és 24 év közötti fiatalokat kérdeztem saját 2020-as karanténélményükről és az Inside-dal való kapcsolatukról. Vajon mennyire különböző vagy hasonló az egyes válaszadók műélménye, valamint saját tapasztalataik? Van-e bármiféle korreláció a film és a valóság megélése között?

4.2. Kutatási körülmények és módszerek

Kutatásomat egy általam összeállított kérdőív segítségével valósítottam meg, amelyet mellékletben csatoltam. A kérdőívet összesen 6 fő töltötte ki, 14 kérdést tartalmazott és megközelítőleg fél óra alatt kitölthető volt. A résztvevők személyes adatai közül csak életkorukat és lakóhelyüket (ország) kellett feltüntetniük, ezek felhasználáshoz pedig a kérdőív kitöltésével hozzájárultak. Résztvételük önkéntes volt. Nemi megoszlásukat nem tartottam vizsgálatom során relevánsnak. Vizsgált korcsoportomat leszűkítettem, kizártam a kiskorúakat. Az Inside hivatalosan nem került korhatár-besorolási rendszer alá, azonban témája és a kérdőív kitöltése kapcsán felmerülő (jogi) protokoll miatt úgy gondoltam, hogy 18 éven felülieket kérdezek a filmről.

A beérkezett válaszokat név nélkül dolgoztam fel. A kérdőív tartalmilag két részből állt, először magával a vizsgált művel, az Inside-dal kapcsolatban oszthatták meg gondolataikat, míg a második szakasz a résztvevők mentális állapotát, szokásait és életkörülményeit vizsgálta a 2020 tavasz és nyár közötti időintervallumban. Ezt a tagolást a válaszok elemzésénél is figyelembe vettem. A kérdések nyitottak voltak, a kitöltőket alapos kifejtésre kértem meg, ezek a téma mélyebb megismerését és elemzését tették lehetővé. Nem csupán tapasztalataikra, de indoklásukra is kíváncsi voltam. A kvalitatív megközelítés dominanciája mellett kvantitatív módszereket, 1-től 5-ig terjedő skálákat is alkalmaztam pár rövidebb választ igénylő kérdés kapcsán.

Megfelelések:

- 1- Egyáltalán nem
- 2- Kis mértékben
- 3- Közepesen
- 4- Nagymértékben
- 5- Teljes mértékben

A skálák használatát néhány válasz számszerűsíthető értékelése miatt tartottam szükségesnek, mert ez könnyebb összehasonlításukat teszi lehetővé. A kérdőívre a válaszadó személyeket a Twitter közösségi oldalon toboroztam 2022 januárjában. A közel 30 jelentkezőből való válogatás elsődleges szempontja a földrajzi megoszlás volt. Észak- és Dél-Amerikából 1-1 fő (Amerikai Egyesült Államok, Brazília) töltötte ki a kérdőívet. Európából viszonylag sokan jelentkeztek, így a kulturális sokszínűség miatt egy Olaszországban és egy Egyesült Királyságban élő személyre esett a választásom. További két fő Ausztráliából és az Egyesült Arab Emírségekből válaszolt a kérdéseimre. A privát kapcsolatfelvételt követően az összeállított dokumentumot e-mail-ben juttattam el a kiválasztott jelentkezőkhöz. A kérdőívet angol nyelven hoztam létre, ez nem jelentett az értelmezés és a kitöltés során gondot senkinek. Azért választottam ezt a módszert online interjúk készítése helyett, mert úgy gondolom, egyrészt a távolság okozta eltérések (időzónák) és szóban való angol kommunikáció (akcentusok) egyaránt nehezítették volna a folyamatot. Másrészt a téma érzelmi mélységéből adódóan a résztvevőknek a szöveges válaszadás teret adott arra, hogy részletesen átgondolják mit éltek át és nagyobb bizalommal, könnyebben osszák meg ezeket a tapasztalataikat velem. A következőkben az egyes kérdésekre beérkezett válaszokat elemeztem.

4.3. A kutatási eredmények ismertetése

4.3.1. Előismeretek feltárása

Első kérdésemmel azt mértem fel, hogy mennyien rendelkeztek előzetes ismeretekkel Bo Burnhamról, mielőtt megtekintették a filmet. A megkérdezettek közül csak egyetlen válaszadónak nem volt semmiféle előismerete az alkotó személyéről és munkásságáról. Érdekesség, hogy többen is voltak, akik nemcsak hallottak róla, hanem rajongónak is nevezték magukat. Egy válaszadó kiemelte, hogy hiába ez volt az első film, amelyet megnézett Burnhamtól, annyira szórakoztatónak találta, hogy az interneten megkereste régebbi fellépéseit, filmjeit. Ezek a tények alátámasztják azt a feltevésemet, hogy Burnham munkássága feltételezhetően rezonál a fiatalokkal.

A filmet minden kitöltő egyedül nézte meg. Ez a válasz számomra nem meglepő, és két indok is alátámasztja. Egyrészt saját tapasztalatom szerint a streaming szolgáltatók általi tartalmak fogyasztása gyakrabban történik egyedül, a mozivászonon történő premierekkel ellentétben. Az *Inside* kizárólag a Netflixen debütált, moziban csak pár hónappal később – mindössze egy hétvége erejéig – volt megtekinthető néhány kiválasztott észak-amerikai filmszínházban. Másrészt többen jelezték, hogy korábban ismerték Burnham munkásságát, előadásmódját és megosztó témaválasztását, ezért előfordulhat, hogy kellemetlenné válhat, ha társaságban – például konzervatívabb szülőkkel – tekintik meg ezt a művet. Az egyedüli befogadás azonban nem eredményezte a film körüli gondolatok egyedüli feldolgozását. Minden válaszadó megbeszélte benyomásait hozzá közel álló személyekkel, barátokkal, osztálytársakkal. *„Sok videót láttam a TikTokon, amik a dalokat elemezték és néhány hónappal ezelőtt beszélgettem róla egy barátommal, akit az egyetemen ismertem meg”*⁷ – számolt be egy válaszadó. Az *Inside* a közösségimédia-felületeken is véleménycsere tárgya volt, viszont a TikTokon futott be igazán. Az interneten még hónapokkal a bemutató után nagy népszerűségnek örvendtek a kiragadott dalrészletek, amelyekből új kontextusba helyezve videós mémeket gyártottak. Ezek a tények mind igazolják, hogy a Z generáció körében jelentős hatást váltott ki a mű. Saját tapasztalatom szerint az utóhatás napjainkban ugyancsak érezhető, időnként még mindig találkozok a filmből származó zeneszámokkal a különböző videómegosztó felületeken. Ezek a platformok azoknak a felhasználóknak is biztosítják a társaságot, akiknek nincsen közvetlen környezetükben olyan személy, akivel a

⁷ „I saw many videos on tiktok analysing the songs, and a few months ago I talked about it with a friend of mine I met at university.”

filmmel kapcsolatos élményeiket megvitathatják. Mindehhez már szinte erőfeszítésre sincs szükség, a különböző algoritmusok digitális lábnyomunk alapján automatikusan egy világméretű csoportba sorolnak mindenkit, amelynek tagjaként, mint egy nyílt fórumon lehetőség nyílik bárkinek a kommunikációba való becsatlakozásra.

4.3.2. A film befogadásának vizsgálata

Az Inside körüli népszerűséget megerősítette kutatásom. Mivel az interneten olvasott véleményeken, kritikákon túl az általam megkérdezett személyek válaszait vizsgálva is rendkívül pozitív volt a film fogadtatása. Az ötfokú skála átlagértéke 4,5 (4, 4, 4, 5, 5, 5). Számos jelző elhangzott a kitöltött kérdőívekben, mint például: „*introspektív*”, „*ironikus*”, „*megindító*”, „*vicces*” és „*egyedülálló*”⁸. Azonban a műben szereplő témák mélysége miatt többen beszámoltak arról, hogy időnként mentálisan túlságosan megerőltetőnek érezték azt: „*Személy szerint nem nevezném élvezetesnek az élményt, mert engem eléggé megtört, de ami azt illeti, hogy mennyire értékeltem és imádtam, az 5-ös.*”⁹ A válaszok viszont megerősítették a feltevésemet, miszerint Burnham történetmesélése kapcsán a humor nem ássa alá a tartalmat, kéz a kézben egymással összhangban járnak a tragikus és komikus elemek. Ez az úgynevezett fekete humor, melynek esszenciája abban rejlik, hogy a nézők elgondolkodtatásán túl egyfajta megnyugvást is biztosít. Egyúttal azt sugallja, hogy problémáinkkal, negatív érzéseinkkel nem vagyunk egyedül. Ezek az elemek lehetőséget teremtenek Burnhamnak, hogy diskurzust kezdeményezhessen olyan kérdéskörökről, amelyekről humor használata nélkül számára lehetetlen lenne (Farb, 1981, pp. 766–768). Egy válaszadó jellemzése alapján ráadásul Burnham ezt „*anélkül tette, hogy ismétlődőnek hangozna, felismerve saját képmutatását és figyelembe véve társadalmi helyzetét.*”¹⁰ Mindez pedig a film pozitív megítéléséhez vezethet, még akkor is, ha időnként a közönség kényelmetlenül érzi magát.

A „Melyik jelenetek írják le legjobban a 2020-as karanténélményedet?” kérdésre igen sokrétű válaszokat kaptam. Voltak, akik nem tudtak megnevezni egy konkrét dalt. Ők azzal indokoltak, hogy túl hosszú lett volna a lista, ha mindegyiket felsorolják, amelyekkel azonosulni tudtak. Akik válaszként beszámoltak egy-egy választott jelenetről, több

⁸ „*introspective*”, „*ironic*”, „*moving*”, „*funny*” és *unique*”

⁹ „*I wouldn't personally describe the experience as enjoying due to how much it broke me but in terms of how much I appreciated it and loved it a 5.*”

¹⁰ „*without sounding repetitive and recognizing his own hypocrisy taking consideration of his position socially.*”

zeneszámot említettek. Véleményem szerint ez kifejezi azt a kettősséget, amely arról árulkodik, hogy a hasonlóságok ellenére mennyire sokféleképpen éltük meg ezt az időszakot. A különbség pedig az eltérő egyéni hátterekből adódik, amelyben meghatározó szerepet töltött be a pandémia alatt a földrajzi elhelyezkedés. Ugyanis az egyes régiók, államok járványügyi intézkedései soha nem látott mértékben szabályozták megszokott mindennapi életünket. Erről a rendeletekben megjelent korlátozások, kijárási tilalmak, statisztikai adatok tanúskodnak. Erről kérdőívemben a kitöltők is számot adtak. Mégis úgy tűnik Bo Burnham képes volt a különböző háttérű fiatalokat egy univerzális nyelven megszólítani. A pandémiát, mely az egész világot megrázta, és mindannyian átéltünk – beleértve magát a művészt is – humorának forrásaként használta. „Az egész különkiadás a 2020-as évet jellemezte, ahogy Bo Burnhamet egy lakásban bezárva láthatjuk, elszigetelten egyedül dolgozva”¹¹ – mondta az egyik válaszadó.

A karanténélményt legkevésbé jellemző jelenetre vonatkozó kérdésem kapcsán szinte egyöntetű véleményeket kaptam. A legtöbbször említett válasz a „*Facetime Anyukámmal (Ma este)*”¹² című dal volt. A Facetime az Apple videotelefonos applikációja, amellyel egyszerűen folytathatunk hang- vagy videóalapú beszélgetéseket. A válaszok közti hasonlóság nem véletlen, a hasonló élethelyzetből adódik. Korosztályom túlnyomó része középiskolában vagy felsőoktatásban folytat tanulmányokat. Sokan közülük, még mindig a családjukkal élnek, másrészt a járvány és az online oktatás bevezetése miatt a kollégiumokban lakók is arra kényszerültek, hogy visszaköltözzenek szüleikhez. A közös élettér miatt nincs szükségük a digitális eszközökre a szűk családi körükkel való kapcsolattartáshoz. Feltételezhetően az Y generáció – vagyis Bo Burnham saját generációja – kisebb arányban választotta volna ezt a dalt, hiszen életkorukból adódóan ők zömében már munkavállalók. Így kevésbé vannak ráutalva, hogy saját független életüket feladják. Azonban nem téveszthető szem elől az a tény sem, hogy a fokozódó lakhatási krízis miatt ennek a korcsoportnak is egyre nehezebbé válik, és egyre későbbre halasztódik a külön ingatlanba való költözés.

¹¹ „The whole special in itself described my 2020 where Bo Burnham is seen cooped up in an apartment and working on his own in isolation.”

¹² „Facetime With My Mom (Tonight)”

4.3.3. A járvány mentális terhei

Az emberek mentális egészsége a pandémia alatt a pszichológia gyakori vizsgálódási területévé vált. Megszokott életünk, rutinaink felborulása jelentős negatív irányú változásokat hozott magával. Egy fiatalokat vizsgáló nemzetközi kutatás szerint ez a romlás az internethasználattal függ össze. Hiszen a koronavírus okozta korlátozások miatti bezártság a képernyők, főként az internet előtt töltött idő növekedéséhez vezetett, mind a munka és oktatás, mind a szórakozás terén. Az alvással töltött intervallum egyre csökkent, amely a vírushelyzetből adódó körülményekkel együttesen eredményezte a magány és szorongás, valamint depresszív gondolatok még erősebb jelenlétét. Ez a fokozódó magány egyrészt nagyobb fokú elszigeteltséghez, másrészt az internetes és szórakoztató tartalmakba való meneküléshez vezetett. Így záródott be a maladaptív ördögi kör, ennek a folyamatnak a legnagyobb nyertese a streaming piac, valamint a közösségi médiaplatformok voltak (Fernandes et al., 2020, pp. 62–63).

Az elszigeteltséget illetően hat kitöltő közül öten az ötfokú skálán 4-esre értékelték helyzetüket. A 3,7-es (2, 4, 4, 4, 4, 4) átlag elég negatív képet fest. Viszont ellenpélda is akadt, egy személy kevésbé érezte magát izoláltan, az ő idézetét olvashatjuk: „2. *A párommal az interneten találkoztam, éppen akkor, amikor a bezártság elkezdődött, [...] Ebben az értelemben nagyon szerencsés voltam. [...] A kapcsolaton kívül azonban elszigeteltnek éreztem magam, különösen a családom [...] miatt.*”¹³ Beszámolt arról, hogy ebben az időszakban ismerte meg egy online felületen későbbi partnerét, akivel szerencsére közel laktak egymáshoz és vírushelyzet enyhülése után találkozni tudtak. Ezek az izolált szigetek a mai technológia nélkül képtelenek lennének bármilyen módon való összekapcsolódásra. Ez pedig elszigeteltségük további fokozódását jelentené, mivel a kapcsolattartás még fontosabbá vált a koronavírus okozta korlátozások miatt, amelyek lehetetlenné tették a személyes érintkezést. Véleményem szerint az említett eset egy remek példa az internet pozitív oldalára.

A következő vallomás pedig az érme másik oldalát szemlélti: „5. [...] rendszeresen érzem magam eléggé magányosnak, de ez az időszak olyan szintre maximalizálta, amit évek óta nem éreztem. Jó volt üzeneteket váltani a barátaimmal, de tényleg [...] éreznem kell

¹³ „2. I met my partner online just as lockdown started, [...] I was very lucky in that sense. [...] I did feel isolated outside of the relationship however, especially with my family as [...] I have to live with them.”

*jelenlétüket, hogy jobban érzem magam.”*¹⁴ A magányosság kapcsán a válaszok számszerűsített átlaga az előző kérdéshez képest negatív irányba eltérést mutat. Úgy tűnik, hogy az elszigeteltségen segít a családtagokkal való együttélés, a magány enyhítésére már kevésnek bizonyul. Míg az elszigeteltséget a kapcsolatok mennyisége, a magányt a minőségük határozza meg (Yanguas et al., 2018, pp. 302–304). A 4-es átlaghoz a válaszok nagyobb mértékű szórása (2, 3, 4, 5, 5, 5) párosult. A beérkezett indoklásokat vizsgálva arra a következtetésre jutottam, hogy ez a kettősség szintén az internethasználattal függ össze. Mint említettem, a mai technológia segíteni tud a barátainkkal való kommunikációban, sőt az internet által lehetőség nyílik új ismeretségek szerzésére, így sok ember keresett társaságot a világhálón. A magány tekintetében könnyíthet a helyzetünkön, viszont nem képes a személyes, valós térben történő kapcsolatokat, találkozásokat helyettesíteni. Elgondolkodtató, hogy a fejlődő virtuális valóság technológia mit fog kínálni egy esetleges újabb világjárvány esetén, azonban ez maradjon a jövő kérdése.

4.3.4. Változások a digitális eszközhasználatban

Az utolsó két kérdésem a pandémia alatti szokásokra irányult az okoseszközök használata kapcsán. Arról érdeklődtem a válaszadóktól, hogy ebben az időszakban mennyi időt töltöttek a képernyők előtt, valamint, hogy melyik alkalmazásokat használták a legtöbbször. A válaszok a különböző közösségi médiafelületek töretlen népszerűségéről számolnak be. Közülük a – hazánkban talán kevésbé elterjedt – Twittert említette mind a hat válaszadó. A Twitter sikerét annak köszönheti, hogy képes tartani a tempót a rendkívül gyors, globális információáramlással. Minden hírt, eseményt élőben kísérhetünk, legyen szó a világ bármely pontjáról. A járvány alatt ez még fontosabbá vált főként, hogy a lokális médiaszolgáltatások egyrészt a helyi történésekre fókuszáltak, másrészt időben gyakran megkésve reagáltak. Így a Twitter vált a tömeg tájékoztatás központjává, legyen szó egy új vírus variánsról, több ezer fős tüntetésekről, környezeti katasztrófákról vagy az amerikai elnökválasztásról. A Research on Research Institute 2021-ben publikált jelentése rámutatott arra, hogy a pandémiakutatással foglalkozó folyóiratcikkek 51,3%-a szerepelt legalább egy tweetben. Ez volt a legnagyobb arány a többi kommunikációs csatornához képest (pp. 63–64). A válaszok alapján a másik

¹⁴ „5. [...] I regularly feel quite lonely but this period maxed it out to a level I haven't felt in years. Again, texting my friends was good but I really needed to [...] feel their presence to make me feel better.”

népszerű applikáció a TikTok. A videómegosztó alkalmazást csupán egyetlen egy kitöltő nem említette meg, ketten pedig ebben az időszakban töltötték le okoseszközeikre.

A képernyőidőre vonatkozó kérdésre adott válaszok szintúgy felettébb hasonlóak voltak, drasztikus változásról adnak számot. Míg a megkérdezett személyek a járvány előtt átlagosan 5-6 órát töltöttek képernyő előtt, ez az időtartam megkétszereződve vált az új normává. Szinte mindennapos lett, hogy az emberek a fél napjukat a képernyők előtt, online térben töltötték. Erről az egyik válaszadó a következőképpen számolt be: *„Meglepődnék, ha átlagosan napi 12 óránál kevesebb internethasználat jönne ki.”*¹⁵ Úgy tűnik, a digitális eszközök túlzott használatához köthető sztereotípiák, amellyel gyakran illetik a mai fiatalokat valós forrásból táplálkozik. Miközben ez a tendencia nem csak a fiatalokat érintette. A vírushelyzetből adódó korlátozások miatt szinte minden korosztály több időt töltött el a képernyők előtt, legyen szó akár gyerekekről, akár felnőttekről (Trott et al., 2022, pp. 22– 25). Ezt én is megerősítem, hiszen a jelenséget tapasztaltam a környezetemben, ugyanis képernyőidő növekedése elkerülhetetlenné vált az online oktatás, valamint a távmunka miatt.

¹⁵ „*I’d surprised if it averaged put to less than 12 hours online usage per day.*”

5. Összefoglalás

Bo Burnham *Inside* című stand-up komédiájának különkiadása nagy népszerűséget ért el a fiatalok körében, melynek a közösségimédia-felületeken én is a tanúja voltam. Ez a siker nem véletlen, mivel mind vizuálisan, mind tartalmilag egy igen gondosan megszerkesztett, szórakoztató, mégis nyers alkotásról van szó. Szakdolgozatom összeállítása során végzett kutatásaim igazolták, hogy Burnham a Z generációs fiatalokban megtalálta azt a befogadó réteget, akik kiválóan megértik az általa közvetíteni kívánt érzéseket és gondolatokat. Ennek oka az a tény, hogy a pandémia előtti változatos életmódjukhoz viszonyítva a karantén megélése rendkívül egységes volt: bezártság, rémhírek, magány, szüntelen internethasználat. A napok szinte egymásba mosódva olyan érzést keltettek, mint egy soha véget nem érő körforgás. Ez a 2020 tavaszi-nyári megegyező élethelyzet, akár egy közös identitás, hasonló reakciókat eredményez az *Inside*-ban szereplő humor értelmezését illetően. Mivel a vírus nem ismer határokat és a legtöbb állam azonos módon védekezett a fertőzés terjedése ellen, ezért a földrajzi távolság sem jelentett számottevő különbséget az egyéni interpretációk kapcsán. Bo Burnham kiváló érzéssel filmesítette meg ezt az állapotot, ahol a nézők a megjelenített képsorokban önmagukra ismerhettek, tehát az egyes válaszadók művélménye tükrözi saját tapasztalataikat. A felismerésen túl a nézőknek lehetősége nyílik arra, hogy átgondolják az élethez való viszonyulásukat is.

Mint említettem az *Inside* nem egy dokumentumfilm, viszont Bo Burnham kreált karanténja a valósággal összhangban van, ebből kifolyólag remek kordokumentumként szolgálhat a COVID–19-járvány alatti élet vizsgálatához. A véletlenszerű kiválasztás ellenére a hasonló válaszokra számítani lehetett, mivel a filmet megnéző fiatalok visszajelzéseire, mintegy véleménybuborékként tekinthetünk. Több fiatal, valamint további korcsoportok bevonásával, majd az eredmények összehasonlításával még árnyaltabb képet kaphatnánk erről az időszakról. Emiatt úgy gondolom, hogy szakdolgozatom akár inspirációként szolgálhat egy nagyobb volumenű kutatáshoz. A téma mélyebb elemzése rávilágított arra, hogy milyen lehetőségek rejlenek a pandémia alatt született művek tanulmányozásában. Hiszen számtalan információval szolgálnak, amelyek segítségünkre válhatnak, ha a világ újra a feje tetejére állna.

Hivatkozások

- AP-NORC Center for Public Affairs Research. (2021). *Gen Z and the Toll of the Pandemic*. <https://apnorc.org/projects/gen-z-and-the-toll-of-the-pandemic/> (Letöltés: 2022. január 8.)
- Bárczi, G. & Ország, L. (1959–1962). *A magyar nyelv értelmező szótára*. Budapest: Akadémiai Kiadó. <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-a-magyar-nyelv-ertelmezo-szotara-1BE8B/v-51E41/vesztegar-5397E/> (Letöltés: 2022. október 20.)
- Bergson, H. (1911). *Laughter: An essay on the meaning of the comic*. Brereton C. & Rothwell F. (Ford.). London: Macmillan. <https://www.templeofearth.com/books/laughter.pdf> (Letöltés: 2021. szeptember 4.)
- Burnham, B. (Rendező). (2021). *Inside* [film]. Netflix.
- Farb, P. (1981). Speaking Seriously about Humor. *The Massachusetts Review*, 22(4), 760–776. <http://www.jstor.org/stable/25089220> (Letöltés: 2021. szeptember 15.)
- Fernandes, B., Biswas, U. N., Tan-Mansukhani, R., Vallejo A. & Essau, C. A. (2020). The impact of COVID-19 lockdown on internet use and escapism in adolescents. *Revista de Psicología Clínica con Niños y Adolescentes*, 7(3), 59–65. doi: 10.21134/rpcna.2020.mon.2056. https://www.revistapcna.com/sites/default/files/010_0.pdf (Letöltés: 2021. szeptember 24.)
- Freud, S. (1963). *Jokes and their relation to the unconscious*. Strachey, J. (Ed.). New York: Norton. <https://archive.org/details/jokestheirrelati00freu> (Letöltés: 2022. január 8.)
- Fryer, R. & Parker, K. (2018). *Early Benchmarks Show 'Post-Millennials' on Track to Be Most Diverse, Best-Educated Generation Yet*. Pew Research Center. https://www.pewresearch.org/social-trends/wp-content/uploads/sites/3/2018/11/Post-Millennials-Report_final-11.13pm.pdf (Letöltés: 2022. szeptember 5.)
- Mintz, L. E. (1985). Standup Comedy as Social and Cultural Mediation. *American Quarterly*, 37(1), 71–80. doi: 10.2307/2712763. <https://www.jstor.org/stable/2712763> (Letöltés: 2021. szeptember 15.)
- Pagliery, J. (2021). 'Bo Burnham: Inside' Is Spectacular, Must-See Pandemic Content. And Hopefully the Last. *The Daily Beast*. <https://www.thedailybeast.com/bo-burnham-inside-is-spectacular-must-see-pandemic-content-and-hopefully-the-last> (Letöltés: 2021. november 20.)

- Prensky, M. (2001). Digital Natives, Digital Immigrants. *On the Horizon*, 9 (5), 1–6. doi: 10.1108/10748120110424816. <http://www.marcprensky.com/writing/Prensky%20-%20Digital%20Natives,%20Digital%20Immigrants%20-%20Part1.pdf> (Letöltés: 2022. január 8.)
- Rue, P. (2018). Make Way, Millennials, Here Comes Gen Z. *About Campus*, 23(3), 5–12. doi:10.1177/1086482218804251. <https://journals.sagepub.com/doi/epdf/10.1177/1086482218804251> (Letöltés: 2021. november 24.)
- Scott, S. K., Lavan, N., Chen, S., & McGettigan, C. (2014). The social life of laughter. *Trends in Cognitive Sciences*, 18(12), 618–620. doi: 10.1016/j.tics.2014.09.002. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4255480/pdf/emss-61294.pdf> (Letöltés: 2022. január 8.)
- Trott, M., Driscoll, R., Irlado, E., & Pardhan, S. (2022). Changes and correlates of screen time in adults and children during the COVID-19 pandemic: A systematic review and meta-analysis. *EClinicalMedicine*, 48, 101452. doi: 10.1016/j.eclinm.2022.101452. https://pureadmin.qub.ac.uk/ws/files/332709557/2022_05_Changes_and_correlates_of_screen_time_in_adults_and_children_during_the_COVID_19_pandemic.pdf (Letöltés: 2022. október 20.)
- Waltman, L., Pinfield, S., Rzayeva, N., Oliveira Henriques, S., Fang, Z., Brumberg, J., Greaves, S., Hurst, P., Collings, A., Heinrichs, A., Lindsay, N., MacCallum, C. J., Morgan, D., Sansone, S.-A., & Swaminathan, S. (2021). Scholarly communication in times of crisis: The response of the scholarly communication system to the COVID-19 pandemic. Research on Research Institute. doi: 10.6084/m9.figshare.17125394.v1. https://rori.figshare.com/articles/report/Scholarly_communication_in_times_of_crisis_The_response_of_the_scholarly_communication_system_to_the_COVID-19_pandemic/17125394 (Letöltés: 2022. október 1.)
- Yanguas, J., Pinazo-Henandis, S., & Tarazona-Santabalbina, F. J. (2018). The complexity of loneliness. *Acta bio-medica : Atenei Parmensis*, 89(2), 302–314. doi: 10.23750/abm.v89i2.7404. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6179015/pdf/ACTA-89-302.pdf> (Letöltés: 2022. október 20.)

Egyéb források

<https://www.bestcomedyonline.net/comedian-biographies/bo-burnham-biography>
<https://www.hollywoodreporter.com/movies/movie-news/why-the-covid-19-pandemic-has-become-a-genre-of-its-own-at-the-2020-afm-4090153/>
https://www.imdb.com/title/tt14544192/?ref_=tt_ch
<https://www.insider.com/bo-burnhams-career-bio-facts-to-know-2021-6#in-2006-burnham-wrote-some-parody-songs-and-wanted-to-show-them-to-his-brother-so-he-uploaded-a-video-of-himself-performing-to-youtube-2>
<https://www.koronavirus.gov.hu>
https://www.rottentomatoes.com/m/bo_burnham_inside
https://twitter.com/boburnham/status/1387466111956885504?ref_src=twsrc%5Etfw
<https://www.youtube.com/watch?v=5XWEVoI40sE>

Filmkritikák

<https://www.chicago.suntimes.com/movies-and-tv/2021/7/21/22583545/bo-burnham-inside-review-netflix-pandemic-comedy-special>
<https://www.filmschoolrejects.com/bo-burnham-inside/?amp>
<https://www.loudandclearreviews.com/bo-burnham-inside-netflix-review/>
<https://www.medium.com/framerated/bo-burnhams-inside-the-perfect-covid-era-time-capsule-b3f30499c455>
<https://www.rogerebert.com/streaming/bo-burnham-netflix-tv-review-2021>
<https://www.sociomix.com/diaries/entertainment/a-review-of-bo-burnham-inside-and-how-burnham-s-cinematography-told-a-story/1624312050>
<https://www.theguardian.com/stage/2021/may/31/bo-burnham-inside-review-netflix>
<https://www.themoviebuff.net/2021/07/review-inside-a-comedy-special-by-bo-burnham-that-highlights-life-in-the-pandemic-and-breaks-the-stand-up-mold%E2%80%A8/>
<https://www.theringer.com/tv/2021/6/8/22524224/bo-burnham-inside-netflix-review>

Mellékletek

A kérdőív

Ezúton invitálalak, hogy részt vegyél online felmérésben a **Bo Burnham's Inside (2021)** és a **Z generáció karantén alatti tapasztalatairól**. A kérdőív a kutatásomhoz készült és kitöltése körülbelül 30 percet vesz igénybe. Mivel ez a film a COVID-19-járvány alatti életről számol be egy sajátos nézőponton keresztül, célom ezzel a tanulmánnyal és válaszaitok segítségével megvizsgálni, hogy a saját korosztályom mennyire tud azonosulni ezekkel a megjelenített tapasztalatokkal.

A felmérésben való részvételed önkéntes. A folyamat során bármikor megtagadhatod a kutatásban való részvételt, vagy kiléphetsz a felmérésből büntetés nélkül. Szabadon megtagadhatod a válaszadást bármely olyan kérdésre is, amelyre valamilyen okból kifolyólag nem kívánsz válaszolni. Biztosíthatlak arról, hogy személyazonosságod névtelen marad. Csupán az életkorod és az országot, valamint velem megosztott gondolataidat használom fel. Senki sem fog tudni téged vagy válaszaidat azonosítani, és senki sem fogja tudni, hogy részt vettél ebben a vizsgálatban.

You are invited to participate in my online survey on **Bo Burnham's Inside (2021)** and **GEN Z lockdown experiences**. It's for my research and it should take approximately a maximum of 30 minutes to complete. As this film reports about life under the COVID-19 epidemic via a specific viewpoint, my goal with this study and the help of your answers is to examine how much my own age group can identify with these displayed experiences or not to identify it.

Your participation in this survey is voluntary. You may refuse to take part in the research or exit the survey at any time without penalty. You are free to decline to answer any particular question you do not wish to answer for any reason. I assure you that your identity will remain anonymous, except your age and country and what YOU decide to share with me through your responses. No one will be able to identify you or your answers, and no one will know whether or not you participated in the study.

Megfelelések a skálákhoz:

Levels for the scales:

1- Egyáltalán nem	- Not at all
2- Kis mértékben	- A little
3- Közepesen	- Moderately
4- Nagymértékben	- Greatly
5- Teljes mértékben	- Completely

Segítségedet hálásan köszönöm!

Thank you so much for helping me!

Kérdések a filmről:

Questions about the movie:

1. Hallottál-e már valaha Bo Burnhamról a film előtt?

(Ez volt az első alkalmad?)

Have you heard about Bo Burnham before the movie?

(Was it your first time watching him?)

2. Egyedül nézted a filmet vagy valakivel?

Did you watch the movie alone or if not with who?

3. Beszélgettél a filmről valakivel miután megnézted?

(Például másokkal online megbeszélted.)

Did you talk about the movie with anyone after watching?

(For example discussing it with others, even online.)

4. Összességében mennyire tetszett neked a film?

How did you like watching Inside overall?

5. Értékelj egy 1-től 5-ig terjedő skálán, hogy mennyire élvezted a filmet.

Rate how much you enjoyed the movie on scale of 5.

6. Hogyan érezted magad a film nézése közben, majd utána?

How were you feeling about the movie during watching and after you finished it?

7. Melyik jelenet vagy dal írja le legjobban a 2020-as (tavaszi-nyári) karanténélményedet a **legjobban/leginkább** és **miért**? Választhatsz többet.

Which scene or song describes your 2020 (spring and summer) covid breakout quarantine era the **best/most** and **why**? You can pick multiple.

8. Melyik jelenet vagy dal írja le legjobban a 2020-as (tavaszi-nyári) karanténélményedet a **legkevésbé** és **miért**? Választhatsz többet.

Which scene or song describe your 2020 (spring and summer) covid breakout quarantine era the **least** and **why**? You can pick multiple.

Kérdések az életedről, 2020. tavasz–nyár:

Questions about your life, circa 2020 spring–summer:

9. Elszigetelve érezted magad? Ha igen, miért?

Did you feel isolated? If yes, why?

10. Értékelj egy ötös skálán, hogy mennyire érezted magad izoláltan.

Rate how much you felt isolated on a scale of 5.

11. Magányosnak érezted magad? Ha igen, miért?

Did you feel lonely? If yes, why?

12. Értékelj egy ötös skálán, hogy mennyire érezted magad magányosan.

Rate how much you felt lonely on a scale of 5.

13. Melyik applikációkat használsz általában, és melyiket használtad legtöbbször ebben az időszakban?

Which apps do you use generally the most and did you use back then?

14. Mennyi időt töltesz általában digitális eszközeid képernyője előtt, és mennyit töltöttél ebben az időszakban? (Napi órák száma.)

How much time is your daily screentime and how much was it in this period?
(Daily number of hours.)